

Posudek oponenta na bakalářskou práci Pavly Dvořákové: „Dětská práce v rozvojových zemích“

Kvantitativní parametry: 43 stran v čemž je zahrnuto 5 stran seznamu použité literatury.

Cílem předložené bakalářské práce bylo podle autorky Pavly Dvořákové podat základní přehled o problematice dětské práce v rozvojových zemích. Tomu odpovídá charakter práce, která je přehledového, resp. rešeršního typu. Absenci vlastního hodnocení nepovažuji za problém, zpracování kvalitní rešerše je náročné, má dostatečnou vlastní přidanou hodnotu a přehledové práce často představují velmi cenné materiály. Také téma dětské práce je relevantní a nepochybně by nemělo zůstat stranou zájmu geografů.

Nevýhodou zvoleného tématu je jeho velká šířka, která se při avizované snaze o celkový rozbor problematiky a omezeném rozsahu práce, nezbytně pojí s rizikem, že výsledný text zůstane pouze na povrchu diskutovaných otázek. Většinou je užitečné práci konkrétněji zacílit.

Struktura studie je logická, alespoň s uvážením výše zmíněného všeobecně koncipovaného cíle. Postrádal jsem nicméně poznámky k metodice. Zřejmě spojeno s charakterem práce, tzn. s tím, že autorka neprováděla vlastní hodnocení dat. Přesto by i v tomto typu prací neměly poznámky popisující použité postupy chybět. Očekával bych zde např. vysvětlení, jakým systematickým způsobem byla identifikována relevantní literatura k rešerši. Lze jistě ocenit, že autorka pracovala s řadou anglicky psaných – většinou odborných – studií. Obávám se ale, že vyhledání zdrojů bylo spíše náhodné, přičemž je mnohdy využito relativně starší literatury a informací.

V úvodu bakalářské práce je konstatováno, že literatuře o dětské práci „chybí společný teoretický základ“. Co si pod tímto tvrzením představit? Není toto konstatování dojmem autorky, který odráží právě všeobecnost stanoveného cíle? Samostatná kapitola, která by představovala teoretická východiska, v práci není. Nicméně za diskusi teoretických východisek lze považovat představení základních podávaných vysvětlení pro příčiny dětské práce ve 4. části. Zdůrazněna je zde zejména podmíněnost rozhodování o zapojení dětí do práce ekonomickou situací domácnosti, ale i některá další vysvětlení a podmiňující faktory. Nepříliš srozumitelný, resp. nedostatečně vysvětlený, je model pracovního trhu, který v tomto kontextu autorka na str. 24 uvádí. Jaké implikace toto přináší pro další diskusi v bakalářské práci? Škoda, že zmíněné faktory a mechanismy, které stojí za podávanými vysvětleními příčin dětské práce, nebyly přehledně shrnuty např. v samostatné tabulce. Je také zřejmé, že v takto omezeném rozsahu autorka nemohla postihnout větší spektrum podávaných vysvětlení, jde opravdu o základní přehled.

Práce na mne celkově působí dosti „úsporným“ dojmem a to ve všech jejích částech. Je škoda, že nebyly více diskutovány geografické faktory, které jsou v literatuře s podmíněnostmi dětské práce spojovány. Příkladem je vliv migrace (v předložené práci omezeno na několik spíše tendenčních zmínek) nebo např. vliv zapojení daných rozvojových ekonomik do globálních produkčních sítí a související otázky.

Celkově považuji za nejzajímavější právě část č. 4 o příčinách dětské práce. Naopak části 3 a 5 jsou podle mého názoru dosti zkratkovité. Např. v části 5 autorka zmiňuje příklady programů či iniciativ přímo či nepřímo zaměřených na omezování dětské práce. Jde ale opravdu jen o zmínky, bez skutečné diskuse

způsobů, potenciálu a úspěšnosti uvedených opatření. Opět není jasné, proč jsou zmíněny právě tyto iniciativy a programy a ne jiné.

Z hlediska formálního jsem zaregistroval několikrát zkratkovitá a nejasná tvrzení a vícero neohrabaných formulací, často zřejmě vzniklých kostrbatým překladem z angličtiny. Citovat lze např. již abstrakt: „Dětská práce je rozdělena do několika typů, ve kterých se děti vyskytují nejčastěji, včetně tzv. nejhorších forem“; s. 14 „Neformální sektor je definován jako skupina jednotek zapojených do výroby zboží a služeb. Tyto jednotky obvykle pracují na nízké úrovni organizace“ (obdobně neohrabané jsou některé další věty v tomto a následujícím odstavci); na téže straně: „Děti nejčastěji vykonávají tyto aktivity: obstarávání vody, sklizeň ovoce, sběr krmiva, příprava a přerozdělování hnoje...“; s. 15 „Jeyaratnam et al. (2000) např. upozornili, že i když rozvojové země využívají pouze 25 % celosvětových pesticidů, úmrtnost na ně je v těchto zemích 99 %, což je způsobeno hlavně nesprávným použitím; s. 23 „...zvyšující se příjmy domácností, snižují na 94 % výskyt dětské práce“; na s. 37, že 12 milionů dětí pracuje v manufaktuře... (zřejmě z překladu anglického manufacturing). Textu by prospělo, kdyby prošel ještě jednou jazykovou korekturou.

Bakalářskou práci Pavly Dvořákové považuji za průměrnou či spíše podprůměrně zpracovanou v porovnání s jinými studentskými pracemi tohoto typu, se kterými jsem měl možnost se seznámit. Práci by pomohlo konkrétnější zacílení, ale i větší pečlivost a propracovanější diskuse jednotlivých aspektů dané problematiky. Přesto studentce nelze upřít snahu proniknout do dané problematiky a fakt, že pro svou práci prostudovala řadu odborných materiálů, téměř výhradně v angličtině. Přestože si myslím, že výsledek jejích snah mohl být lepší, cíl práce – podat základní přehled o problematice – autorka naplnila. Doporučuji proto předloženou studii Pavly Dvořákové k obhajobě.

7.6.2014, Josef Novotný